

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

דף ס"ג

מנחת מחבת ומנחת מרחשת

< **לדעת רבי יוסי – מנחת מרחשת נעשית בכלי מכוסה, ומנחת מחבת נעשית בכלי מגולה.**

- מתחילה אמרו, שרבי יוסי למד את החילוק הזה, בין מנחת מחבת למנחת מרחשת, ממשמעות שמם. שכן לשון מרחשת הוא כלשון הכתוב, "רַחֵשׁ לְבַי [הרהר לבין] דְּבַר טוֹב", ואם כן מסתבר שמנחה הקרויה מרחשת, באה על חטא של הרהור הלב, שהוא חטא מכוסה, ולפיכך היא נעשית בכלי מכוסה. ולשון מחבת, הוא מלשון ניבוח הפה, ואם כן מנחה הקרויה מחבת, באה על חטא של דבר גלוי כדיבור הפה, שהוא גלוי לכל, ולפיכך היא נעשית בכלי מגולה.

אולם דחו זאת כי מצד שני ניתן לומר בדיוק להיפך.

שכן לשון מחבת הוא גם כלשון הכתוב, "לָמָּה נִחַבְתָּ [נסתרת] לְבַרְחִי", ואם כן מסתבר שמנחה הקרויה מחבת, באה על חטא של דבר נסתר, ולפיכך היא נעשית בכלי מכוסה. ולשון מרחשת, הוא מלשון רחש שפתיים, ואם כן מסתבר שמנחה הקרויה מרחשת, באה על חטא של דבר גלוי, כריחוש השפתיים, שהוא דבר גלוי, ולפיכך היא נעשית בכלי מגולה.

- ולמסקנה אמרו, שרבי יוסי קיבל את הדין הזה מרבותיו, ולא ממשמעות השם של המנחות למד את הדין הזה.

< **ולדעת רבי חנינא בן גמליאל – מנחת מרחשת נעשית בכלי עמוק, ומנחת מחבת נעשית בכלי שאינו עמוק.**

ורבי חנינא למד דין זה מהכתוב, "וְכָל נִעְשָׂה בַּמְרְחֶשֶׁת וְעַל מַחְבַּת", שבמרחשת העשייה היא בתוכה "בַּמְרְחֶשֶׁת", ואם כן יש לה תוך, [נראה להלן בדברי בית הלל], והיא עמוקה, ועל ידי זה השמן עמוק, והמנחה הנעשית בו מלאה שמן, וכשאדם מניח אצבעו על המנחה לאחר האפיה, השמן נד ורוחש בתוכה, ולכן היא נקראת מרחשת. ובמחבת העשייה היא מעל המחבת, שנאמר "וְעַל מַחְבַּת", שאינה עמוקה, ושוליה קרובים לשפתה, ומאחר שהשמן מתפזר בכלי, המנחה הנעשית בו אינה מלאה בשמן, והיא קשה.

נדרי מנחת מחבת ומרחשת

א. האומר הרי עלי במרחשת או מנחת מרחשת.

– לדברי הכל, **חייב להביא מנחת מרחשת**, [ולא מנחת מחבת, ולא כלי הקרוי מרחשת].

ב. והאומר הרי עלי במחבת או מנחת מחבת.

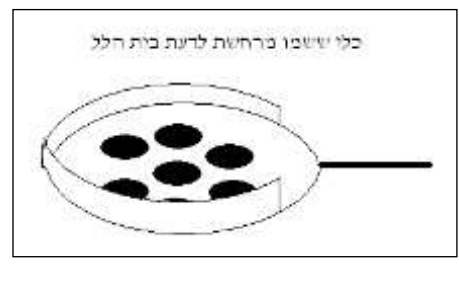
– לדברי הכל, **חייב להביא מנחת מחבת**, [ולא מנחת מרחשת, ולא כלי הקרוי מחבת].

ג. והאומר הרי עלי מרחשת [או הרי עלי מחבת].

– **לדעת בית שמאי, עד שיבוא אליהו, לא יוכל לקיים את נדרו, כי יש להסתפק, האם כוונתו למנחת מרחשת, [או מנחת מחבת], או שכוונתו לכלי הנקרא מרחשת, [או לכלי הנקרא מחבת]. וסיבת הספק הזה, כי בית שמאי הסתפקו, האם היו במקדש כלים שנקראו מרחשת ומחבת, [ועל שם הכלים נקראו המנחות], ואם כן כוונת הנודר להביא כלים כאלו, או שלא היו במקדש כלים מיוחדים הקרויים מחבת ומרחשת, [והמנחות הללו היו קרויות על שם עשייתן, שזו רוחשת וזו קשה], ואם כן כוונת הנודר להבאת המנחות הללו, ומאחר שיש ספק בדבר, יהא מונח עד שיבוא אליהו.**

– **ולדעת בית הלל, כלי היה במקדש, ששמו מרחשת, ועשוי כמין כלבוס עמוק, [כלי העשוי כעין מחבת שלנו, והדופן נפסק באמצעותו כלפי פנים, ומצויר בתוכו גומות גומות], וכשבצק מונח בתוכו, נכנס הבצק בגומות, ונראה כמין תפוחי הברתיים, וכמין בלוטי היוונים. וראיה לדבר שהכלים קרויים בשמות הללו, שנאמר, "וְכָל נִעְשָׂה בַּמְרְחֶשֶׁת וְעַל מַחְבַּת", שמשמע מזה, שהמרחשת עמוקה, והמחבת אינה עמוקה, [כפי שנתבאר בדברי רבי חנינא לעיל], **ואם כן, האומר הרי עלי מרחשת, [או הרי עלי מחבת], מקיים נדרו על ידי הבאת כלי כזה לבית המקדש.****

את דברי רש"י כפי שהם בדפוס לא זכיתי להבין, ואמרתי שיתכן שיש להגיה, ולהוסיף את המילה "נפסק", ויהיה הכוונה לכלי כזה:

מנחת מאפה תנור

"וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור סלת חלות מצת בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן".

א. היכן נאפית.

לדעת תנא קמא – אינה כשרה אלא כשנאפית בתנור, שנאמר "מאפה תנור", אבל כשנאפית בכופח [=מין תנור קטן מקום שפיתת קדירה אחת], או כשנאפית על גבי רעפים, או כשנאפית ביורות הערביים [שהיו מסיקים אותן ואופים בהם], היא פסולה.

ולדעת רבי יהודה – גם שנאפית בכופח היא כשרה, כי כופח גם נקרא תנור, ומאחר שנאמר "תנור" שתי פעמים, [אחד בפרשת ויקרא בכתוב הנ"ל, ואחד בפרשת צו, "וכל מנחה אשר תאפה בתנור"], הרי זה מלמד להכשיר גם כופח. [אבל לדעת רבי שמעון, נאמר "תנור" פעם נוספת, ללמד, שכשמקדיש את הסולת למנחת תנור, צריך להקדישה לשם אפייתה בתנור].

ב. איך נאפית.

לדעת רבי יהודה – אינה באה אלא או עשר חלות או עשר רקיקין, אבל לא יביא מנחה אחת, מחצה חלות ומחצה רקיקין, שנאמר, "וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור", קרבן אחד, כלומר מין אחד ולא שני קרבנות. ושני מינים אלו נחשבים לשני קרבנות, כי חלקה ביניהם תורה, שכתבה לכל אחד "שמן" בפני עצמו. [ומכל מקום, **בדיעבד, אם הביא מחצה חלות ומחצה רקיקין, הרי זה כשר**].

ולדעת רבי יוסי ברבי יהודה – ממקום אחר אנו למדים ששני מיני מאפה תנור נחשבים כשני קרבנות והוא הכתוב "וכל מנחה אשר תאפה בתנור. וכל נעשה במרחשת ועל מחבת לפהו המקריב אתה לו תהיה. וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרו תהיה איש פאחיו", שכשם שבכל אחד מהכללות "וכל" האחרונים, יש שני קרבנות, [ב) מרחשת ומחבת (ג) בלולה וחרבה], כך בכלל הראשון "וכל", יש שני מיני קרבנות חלות ורקיקין. [וכשם שאף בדיעבד, אין לערב מחבת ומרחשת, ולא בלולה וחרובה, כך אף **בדיעבד אם עירב חלות ורקיקין, המנחה פסולה**].

ולדעת רבי שמעון – כל האמור בעניין נחשב קרבן אחד ולכן יכול להביא גם מחצה חלות ומחצה רקיקין. וכשמביא משני מינים, כשבא לקמוץ אחר האפיה [שתחילה פותתם שיוכל לקומצם], בוללם יחד, וקומץ משניהם, ואם קמץ ועלה בידו מאחד על שניהם, יצא. [ומה שנאמר "שמן" לכל אחד לא בא ללמד שהם שני מינים אלא שניתן להביא אפילו הכל ממין אחד ואין חובה להביא תמיד מחצה חלות ומחצה רקיקין].

סליק פרק כל המנחות באות מצה

פרק ששי רבי ישמעאל

הסדר שבפרקי מסכת זו במשניות, משונה מאותן שבגמרא, שהפרקים שהם בגמרא ו' ז' ח' ט' י', במשנה מסודרים באופן אחר, י' ו' ז' ח' ט', ולפי זה, פרק רבי ישמעאל, הוא במשניות פרק י'.

פרשת העומר [ויקרא כ"ג ט"י-י"ד]

וידבר ה' אל משה לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן. והניף את העמר לפני ה' לרצנכם ממחרת השבת וניפנו הכהן. ועשיתם ביום הניפכם את העמר כבש תמים בן שנתו לעלה לה'. ומנחתו שני עשרונים סלת בלולה בשמן אשר לה' ריח ניחח ונסכה יין רביעת ההיו. ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה עד הביאכם את קרבן אלהיכם חקת עולם לדורתכם בכל משבתתכם.

מדיני קצירת העומר

ביום ששה עשר בניסן, מקריבים את מנחת העומר, ושיעור העומר מפורש בתורה, "והעמר עשרית האיפה הוא", [איפה היא שלושה סאין, כפי שיתבאר בעזה"י בדף ע"ו, ואם כן שיעור העומר, הוא עשירית של שלושה סאין], ולהלן יתבארו בעזה"י כמה פרטים בדין קצירת השעורים לצורך מנחת העומר.

א. שיעור התבואה שקוצרים לצורך מנחת העומר.

לדעת רבי ישמעאל – כדי שיהיה שיעור עשרון

של סולת מובחר, ישנן שתי אפשרויות. אפשרות אחת היא, לקצור חמש סאין שעורים, ולנפותם פעם אחת, ואז הסולת הדקה היוצאת ראשונה מכל הסאין הללו, מגיעה לשיעור עשרון סולת מובחר, [באופן הזה הסולת הוא 3/50 מכל הכמות]. והאפשרות השניה היא לקצור שלוש סאין שעורים, ולנפותם הרבה פעמים, עד שיתאסף מכל הניפויים שיעור של עשרון סולת, [ובאופן הזה הסולת הוא 3/30 מכל הכמות]. **כשהעומר קרב בימות החול, יש לעשות כאופן הראשון, ולקצור חמש סאין שעורים, כי באופן הזה הסולת משובחת יותר שאין מוציא מכל סאה אלא מעט סולת דק שיוצא ראשון. אולם כשהעומר קרב בשבת, ויש לחלל שבת בקצירה ובכל עבודותיה, יש לעשות כאופן השני, ולקצור שלוש סאין ולנפותם הרבה פעמים, כי מוטב לחלל שבת פעמים הרבה במלאכה אחת, כגון זה שינפה שלוש סאין פעמים הרבה, ולא להרבות במלאכות הרבה, לקצור ולזרות ולברור ולטחון ולרקד שתי סאין יותר. [=מוטב שירבה במלאכה אחת, ואל ירבה במלאכות הרבה].**

ולדעת חכמים – כדי שיהיה שיעור עשרון של סולת מובחר, יש לקצור שלוש סאין שעורים, ולנפותם, ומאחר שזה האופן המובחר, אין חילוק בין שבת ליום חול, שהרי קצירת העומר ועשייתו דוחים את השבת, [כפי שיתבאר בעזה"י בדף ע"ב], ולפיכך, **בין בשבת ובין בחול, יש לקצור שלוש סאין.**

ב. מניין הקוצרים, המגלות [שבהם קוצרים], **והקופות** [שבהם נותנים את התבואה].

חכמים רצו לפרסם את קצירת העומר, שהיא ביום ששה עשר בניסן, שלא כדעת הבייתוסים והצדוקים, האומרים, שאינה אלא במוצאי שבת, ולפיכך תקנו לעשות את הדבר בפרסום, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן, ואחד מהדברים שתקנו לפרסם בו את קצירת העומר הוא], שכל סאה נקצרת על ידי אדם אחר, במגל אחר, וניתנת לקופה אחרת, כלומר העומר נקצר בשלושה בני אדם, בשלושה מגלות, ולשלוש קופות.

לדעת רבי חנינא סגן הכהנים – כל זה שאמרנו, שהעומר נקצר בשלושה בני אדם, בשלושה מגלות, ולשלוש קופות, אין זה אלא בימות החול, אבל בשבת לא תקנו כן, כדי שלא להרבות בחילול שבת, ולכן בשבת העומר נקצר כולו, על ידי אדם אחד, במגל אחד, ולתוך קופה אחת.

ולדעת חכמים – מאחר שתקנו לעשות את הדבר כנ"ל, לפרסמו, ומאחר שהדבר דוחה את השבת, לא חילקו בין שבת לימות החול, ולפיכך בין בשבת ובין בחול, העומר נקצר בשלושה בני אדם, בשלושה מגלות, ולשלוש קופות.

- ובדף ס"ד מבואר, שמתחילה רצו לומר, שדברי רבי חנינא סגן הכהנים, האוסר להרבות בחילול שבת כשניתן לקיים את הדבר במיעוט חילול, הם כדברי רבי ישמעאל, האומר, שבשבת אין לקצור הרבה כמו בחול.

- אולם מסקנת הסוגיה שאין הדברים כן, כי יש חילוק בין שני הדינים. ויתכן שבדין מניין הקוצרים, מודה רבי ישמעאל לחכמים, שיש להרבות בהם, כי יש לפרסם את הדבר, ואם לא ירבו בקוצרים, יתבטל הפרסום, ואין זה כקצירת שלוש סאין במקום חמש, שכן בזה לא יתבטל שיעור הסולת המובחר, משום שיש תקנה לדבר, על ידי ניפויים חוזרים. ומצד שני יתכן שבדין שיעור התבואה, מודה רבי חנינא סגן הכהנים לחכמים, שאין לקצור בשבת פחות מבחול, כי בכך יהא העשרון פחות מובחר, ואין לשנות מחמת שבת, כשעל ידי השינוי לא יתקיים צורך גבוה כראוי.

הפשטת קרבן פסח שקרב בשבת

הפסח הוא בכלל קרבנות ציבור הקרבים בשבת, ולפיכך, כל דבר שהוא צורך הקרבתו דוחה את השבת, כגון שחיטתו, והפשטת עורו לצורך הוצאת האימורים, הקרבים על גבי המזבח.

לדעת רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא – אין היתר להפשיט את כל העור בשבת, אלא עד החזה בלבד, כי בכך די להוציא ממנו את האימורים, ואת שאר העור יפשיטו במוצאי שבת.

ולדעת חכמים – מאחר שמותר להפשיט את עורו, מפשיטים את כולו.

- מתחילה רצו לומר, שדברי רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא, האוסר להפשיט את הפסח יותר מכדי צורך הוצאת האימורים, הם כדברי רבי ישמעאל במשנתנו, האומר, שבשבת אין לקצור הרבה כמו בחול.

- אולם מסקנת הסוגיה שאין הדברים כן, כי יש חילוק בין שני הדינים. ויתכן שבדין הפשטת הפסח, מודה רבי ישמעאל לחכמים, שמותר להפשיט כולו, כי בהפשטת חציו יש בזיון קדשים, שעומד כך עד הערב ודומה כנבילה. ומצד שני יתכן, שבדין קצירת העומר, מודה רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא לחכמים, שמותר לעשות בשבת כפי מה שעושים בחול, כי כל מה שעושים הוא צורך גבוה במקום שהותר לחלל שבת לצורך גבוה, ואין זה כהפשטת העור שאחר החזה, שאינה לצורך גבוה, שכן לצורך גבוה שהוא הקטרת האימורים, די בהפשטה עד החזה.

חילול שבת לצורך קידוש החודש

עדים שראו את חידוש הלבנה מותרים לחלל את השבת כדי לבוא להעיד על הדבר בפני בי"ד שבירושלים.

לדעת תנא קמא – כן הדין אף אם נראתה הלבנה בעליל [=בפירוש] כלומר כשהיא גדולה, באופן שודאי גם בשאר מקומות ראו אותה, ואין להם להימנע בשל כך מללכת לירושלים, אלא ילכו, ויחללו את השבת לצורך כך.

ולדעת רבי יוסי – אם נראתה הלבנה בעליל לכל העולם, אין העדים מחללים את השבת, ללכת להעיד על הדבר בירושלים, כי מאחר שנראית בעליל, גם בי"ד ראו זאת, ואין צריך לעדותם של אלו.

- מתחילה רצו לומר, שדברי רבי יוסי, האוסר להרבות בחילול שבת כשאין צורך בדבר, הם כדברי רבי ישמעאל במשנתנו, האומר, שבשבת אין לקצור הרבה כמו בחול.

- אולם מסקנת הסוגיה, שאין הדברים כן, כי יש חילוק בין שני הדינים. ויתכן שבדין חילול שבת לצורך קידוש החודש, מודה רבי ישמעאל לחכמים, שמותר לחלל את השבת אף כשנראית בעליל, כי אם תמנע מהם בפעם הזו מללכת יש לחוש שלא ילכו גם בפעם אחרת שלא תראה בעליל ונמצאת מכשילן לעתיד לבוא. ומצד שני יתכן שבדין שיעור התבואה, מודה רבי יוסי, שאין לקצור בשבת פחות מבחול, כי בכך יהא העשרון פחות מובחר, ואין לשנות מחמת שבת, כשעל ידי השינוי לא יתקיים צורך גבוה כראוי.

האם התירו שחיטה יתירה בשבת לצורך קרבן

ציבור

לדברי הכל, לכתחילה יש להביא קרבן מהודר, כגון שיהיה שמן ולא כחוש, ולכן, מי שהיו לפניו שתי בהמות, אחת שמינה ואחת כחושה, ועליו להקריב אחת מהן, יקריב את השמינה, ולא יקריב את הכחושה, ומכל מקום גם אם הקריב את הכחושה, יצא. והוא הדין בשבת, מי שהיו לפניו שתי בהמות לצורך אחד מהקרבנות הקרבים בשבת, ואינו צריך אלא אחת מהן, [כגון שהיו עומדות לצורך עולת תמיד של בין הערבים, שאינה אלא כבש אחד, או לצורך חטאת ראש חודש שחל בשבת, שאינו אלא שער אחד], אחת שמינה ואחת כחושה, יקריב את השמינה ולא יקריב את הכחושה, ומכל מקום, גם אם הקריב את הכחושה, יצא, ולכן בכל אופן שהקריב אחת מהן לא חילל שבת.

אמנם לדעת רבא – מאחר שלכתחילה יש להקריב את השמינה, כשטעה ושחט את הכחושה, כל זמן שלא נזרק דמה, ולא יצא ידי חובת הקרבתה, יש לו לשחוט את השמינה, ולהקריבה, והכחושה תיפסל ותישרף, ואין בשחיטת השניה משום חילול שבת, אף על פי שיש לו כבר בהמה שחוטה להקרבה, כי מאחר שהשמינה מהודרת יותר, והותר חילול שבת לצורך ההקרבה, מותר לשחוט את המהודרת אף אחר שנשחטה הכחושה. ואף בשחיטת הראשונה אין משום חילול שבת, כי כששחטה היה מותר לו לשחוט בהמה לצורך קרבן, והיא היתה כשרה לכך, כי בדיעבד גם הכחושה כשרה. אבל אם תחילה שחט את השמינה, ואחר כך שחט את הכחושה, יש בשחיטת השניה משום חילול שבת, כי מאחר שכבר שחט שמינה, אין היתר לשחוט כחושה.

ולתירוץ השני בגמרא דעת רבי אמי – שאין הדין כן, אלא אחר ששחט בהמה אחת לקרבן, אף על פי שהיא כחושה, מאחר שבדיעבד היא כשרה, אין לחלל שבת ולשחוט שמינה, כדי שיהא הקרבן מהודר יותר, והשוחט בהמה שניה הרי זה מחלל את השבת.

ואף לדעת רבא, רק כשהשניה מהודרת מהראשונה, אין בשחיטת שניה משום חילול שבת, אבל כשהשניה אינה מהודרת יותר מהראשונה, יש בשחיטת השניה חילול שבת, ואפילו אם לבסוף היא הוקרבה, כגון ששחט את הראשונה, וחזר ושחט שניה, ואז נשפך דמה של ראשונה, והוצרכו להקריב את השניה, כי מכל מקום, מאחר שבשעת שחיטת השניה היתה הראשונה כשרה, ולא הותר לשחוט את השניה, יש בשחיטת השניה משום חילול שבת.

נמצאת הראשונה כחושה בבני מעיים

כבר נתבאר, שלדעת רבא, כששחט בהמה לצורך איזה קרבן בשבת, אין היתר לשחוט אחרת תחת הראשונה, אלא כשהראשונה כחושה, והשניה שמינה ממנה, אבל השוחט שניה שאינה שמינה מהראשונה חילל את השבת.

וכשהיה סבור שהראשונה אינה כחושה, [ולפי זה לא היה רשאי לשחוט את השניה], ואף על פי כן שחט שניה, ולבסוף נמצא שהראשונה היתה כחושה [בבני מעיה שאין הדבר ניכר אלא אחר הפשט ונמצא שהיה מותר לו לשחוט את השניה].

- **ללשון ראשון, הכל מודים שחילל שבת, כי מאחר שלפי ידיעתו היה אסור לו לשחוט את השניה, אף על פי שלפי האמת היה הדבר מותר,**

הוא שנתכוון לעשות איסור, חילל שבט [וחייב על

כך חטאת].

- וללשון שני, נחלקו בזה רבה ורבה, ולדעת רבה, מאחר שבפועל עשה דבר מותר, אינו נחשב כמחלל שבת.

שמע שטבע תינוק בים ופרש מצודה [=רשת

דייגים]

הפורש רשת דייגים בשבת, כדי לצוד בה דגים, והעלה בה דגים, הרי זה מחלל שבת, [שכן הצד הוא אחד ממלאכות שבת].

אבל הפורש רשת דייגים בשבת כדי להציל תינוק מטביעה, הרי זה מקיים מצווה, ואפילו אם בפועל העלה בה דגים.

ומכל מקום, מי ששמע שטבע תינוק בים, אף שמותר לו לפרוש את רשתו להצלת התינוק, לא הותר בכך להעלות בה דגים, ואם פרשה, והתכוון להעלות בה דגים בלבד, אם העלה בה דגים, הרי זה מחלל שבת, שכן לצורך העלאת דגים לא הותר לו לפרוש את הרשת.

ולדעת רבא – כשכוונתו היתה לצוד דגים בלבד, חילל את השבת בהעלאת הדגים, אף כשבפועל העלה ברשת גם את התינוק, כי מאחר שהוא התכוון להעלאת הדגים האסורה, וקיים מחשבתו, הרי זה מחלל שבת.

ולדעת רבה – מאחר שהעלה את התינוק, לא עשה איסור בפרישת הרשת, אף על פי שהעלה בה גם דגים. [ללשון ראשון, טעמו של רבה שהוא פטור, כי ודאי כוונתו היתה גם להעלאת התינוק, ואינו כמתכוון לדבר אסור בלבד. וללשון שני, טעמו של רבה שהוא פטור, אף שבאמת התכוון לדבר האסור בלבד, כי מאחר שבפועל עשה דבר מותר, אין אנו דנים אותו כפי מחשבתו, אלא כפי מעשיו].

חולה שאמדהו לגרוגרת אחת ומהרו עשרה בני אדם והביאו עשרה גרוגרות

חולה שאמדו אותו [רופאים], שאם יאכל גרוגרת אחת ירפא, [כלומר יצא מכלל סכנה], מותר לחלל שבת כדי להביא גרוגרת אחת לרפואתו, [כגון לתולשה מהעץ ולהביאה מרשות הרבים], ומאחר שהדבר מותר, אם רצו עשרה בני אדם להביא לו עשרה גרוגרות, שכל אחד מהם רץ להביא לו גרוגרת אחת, **כולם פטורים**, כי כל אחד מהם עושה כדין, מאחר שסבור שצריכים לגרוגרת שהוא מביא, שכן הזריז להצלת החולה הרי זה משובח, וכן הדין אפילו אם באו האחרונים אחר שכבר הביא הראשון גרוגרת, וכבר נתרפא בה החולה, **כי כל אחד שרץ נתכוון לעשות מצווה.**

שתי גרוגרות בשני עוקצין ושלוש בעוקץ אחד

חולה שאמדו אותו [רופאים], שאם יאכל שתי גרוגרות ירפא, [כלומר יצא מכלל סכנה], והיו על עץ שתי גרוגרות, שכל אחת מחוברת לעץ בעוקץ בפני עצמו, ועוד שלוש גרוגרות שמחוברות יחד לעץ בעוקץ אחד.

אף על פי שאין צריך אלא לשתיים, יש לתלוש את שלוש הגרוגרות שבעוקץ אחד, ולא לתלוש את שתי הגרוגרות שכל אחת בעוקץ בפני עצמו, כי כשיתלוש אותן, נמצא תולש שתי פעמים מן העץ, וכשיתלוש את שלוש הגרוגרות שבעוקץ אחד, נמצא תולש פעם אחד בלבד, וממעט בכך בחילול שבת. [ואף רבי ישמעאל, האומר במשנתנו, שיש למעט בכמות התבואה הנקצרת לעומר בשבת מבחול, מודה בזה, שיש לתלוש שלוש גרוגרות ולא שתיים, כי בתלישת שלוש הגרוגרות הוא ממעט באיסור הקצירה].

מהיכן מביאים שעורים וחטים לצורך מנחת העומר ושתי הלחם

לכתחילה יש להביא מהמקום הקרוב ביותר שימצאו בו שעורים [למנחת העומר], וחטים [לשתי הלחם], שביכרו, [כלומר הבשילו], ושני טעמים לדבר.

טעם א' – נאמר במנחת העומר, שתהא "פְּרָמְל", וכרמל הוא נוטריקון "רד" "מל", כלומר שתהא התבואה רכה, ונמללת ביד בקלות, ואם היו מביאים אותה מרחוק, במהלך הדרך היתה התבואה מתייבשת ברוח ומתקשה, ולכן יש להביא מהקרוב.

טעם ב' – כלל הוא בידינו, שאין מעבירין על המצוות, כלומר כשיש לפני אדם מצווה, אינו רשאי לעבור עליה, אף לא כדי לקיים מצווה אחרת, ולפיכך, כשיוצא מירושלים לבקש תבואה למנחות הללו, מביא מהמקום הראשון שמוצא, ואינו עובר עליו להביא ממקום מרוחק יותר.

וכל זה כשיש בקרבת ירושלים תבואה הראויה לכך, אבל אם לא נמצאת תבואה כזו בקרבת ירושלים, מביאים אף ממקומות מרוחקים. [ומעשה שלא היתה תבואה בקרבת ירושלים ובא העומר משעורי גגות צריפין ושתי הלחם מחטי עין סוֹכֵר כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

טעם א' – נאמר במנחת העומר, שתהא "פְּרָמְל", וכרמל הוא נוטריקון "רד" "מל", כלומר שתהא התבואה רכה, ונמללת ביד בקלות, ואם היו מביאים אותה מרחוק, במהלך הדרך היתה התבואה מתייבשת ברוח ומתקשה, ולכן יש להביא מהקרוב.

טעם ב' – כלל הוא בידינו, שאין מעבירין על המצוות, כלומר כשיש לפני אדם מצווה, אינו רשאי לעבור עליה, אף לא כדי לקיים מצווה אחרת, ולפיכך, כשיוצא מירושלים לבקש תבואה למנחות הללו, מביא מהמקום הראשון שמוצא, ואינו עובר עליו להביא ממקום מרוחק יותר.

וכל זה כשיש בקרבת ירושלים תבואה הראויה לכך, אבל אם לא נמצאת תבואה כזו בקרבת ירושלים, מביאים אף ממקומות מרוחקים. [ומעשה שלא היתה תבואה בקרבת ירושלים ובא העומר משעורי גגות צריפין ושתי הלחם מחטי עין סוֹכֵר כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

טעם א' – נאמר במנחת העומר, שתהא "פְּרָמְל", וכרמל הוא נוטריקון "רד" "מל", כלומר שתהא התבואה רכה, ונמללת ביד בקלות, ואם היו מביאים אותה מרחוק, במהלך הדרך היתה התבואה מתייבשת ברוח ומתקשה, ולכן יש להביא מהקרוב.

טעם ב' – כלל הוא בידינו, שאין מעבירין על המצוות, כלומר כשיש לפני אדם מצווה, אינו רשאי לעבור עליה, אף לא כדי לקיים מצווה אחרת, ולפיכך, כשיוצא מירושלים לבקש תבואה למנחות הללו, מביא מהמקום הראשון שמוצא, ואינו עובר עליו להביא ממקום מרוחק יותר.

וכל זה כשיש בקרבת ירושלים תבואה הראויה לכך, אבל אם לא נמצאת תבואה כזו בקרבת ירושלים, מביאים אף ממקומות מרוחקים. [ומעשה שלא היתה תבואה בקרבת ירושלים ובא העומר משעורי גגות צריפין ושתי הלחם מחטי עין סוֹכֵר כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

טעם א' – נאמר במנחת העומר, שתהא "פְּרָמְל", וכרמל הוא נוטריקון "רד" "מל", כלומר שתהא התבואה רכה, ונמללת ביד בקלות, ואם היו מביאים אותה מרחוק, במהלך הדרך היתה התבואה מתייבשת ברוח ומתקשה, ולכן יש להביא מהקרוב.

טעם ב' – כלל הוא בידינו, שאין מעבירין על המצוות, כלומר כשיש לפני אדם מצווה, אינו רשאי לעבור עליה, אף לא כדי לקיים מצווה אחרת, ולפיכך, כשיוצא מירושלים לבקש תבואה למנחות הללו, מביא מהמקום הראשון שמוצא, ואינו עובר עליו להביא ממקום מרוחק יותר.

וכל זה כשיש בקרבת ירושלים תבואה הראויה לכך, אבל אם לא נמצאת תבואה כזו בקרבת ירושלים, מביאים אף ממקומות מרוחקים. [ומעשה שלא היתה תבואה בקרבת ירושלים ובא העומר משעורי גגות צריפין ושתי הלחם מחטי עין סוֹכֵר כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

טעם א' – נאמר במנחת העומר, שתהא "פְּרָמְל", וכרמל הוא נוטריקון "רד" "מל", כלומר שתהא התבואה רכה, ונמללת ביד בקלות, ואם היו מביאים אותה מרחוק, במהלך הדרך היתה התבואה מתייבשת ברוח ומתקשה, ולכן יש להביא מהקרוב.

טעם ב' – כלל הוא בידינו, שאין מעבירין על המצוות, כלומר כשיש לפני אדם מצווה, אינו רשאי לעבור עליה, אף לא כדי לקיים מצווה אחרת, ולפיכך, כשיוצא מירושלים לבקש תבואה למנחות הללו, מביא מהמקום הראשון שמוצא, ואינו עובר עליו להביא ממקום מרוחק יותר.

וכל זה כשיש בקרבת ירושלים תבואה הראויה לכך, אבל אם לא נמצאת תבואה כזו בקרבת ירושלים, מביאים אף ממקומות מרוחקים. [ומעשה שלא היתה תבואה בקרבת ירושלים ובא העומר משעורי גגות צריפין ושתי הלחם מחטי עין סוֹכֵר כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

טעם א' – נאמר במנחת העומר, שתהא "פְּרָמְל", וכרמל הוא נוטריקון "רד" "מל", כלומר שתהא התבואה רכה, ונמללת ביד בקלות, ואם היו מביאים אותה מרחוק, במהלך הדרך היתה התבואה מתייבשת ברוח ומתקשה, ולכן יש להביא מהקרוב.

טעם ב' – כלל הוא בידינו, שאין מעבירין על המצוות, כלומר כשיש לפני אדם מצווה, אינו רשאי לעבור עליה, אף לא כדי לקיים מצווה אחרת, ולפיכך, כשיוצא מירושלים לבקש תבואה למנחות הללו, מביא מהמקום הראשון שמוצא, ואינו עובר עליו להביא ממקום מרוחק יותר.

וכל זה כשיש בקרבת ירושלים תבואה הראויה לכך, אבל אם לא נמצאת תבואה כזו בקרבת ירושלים, מביאים אף ממקומות מרוחקים. [ומעשה שלא היתה תבואה בקרבת ירושלים ובא העומר משעורי גגות צריפין ושתי הלחם מחטי עין סוֹכֵר כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

המעשה שהביאו שעורים לעומר וחטים לשת

הלחם ממקום מרוחק מירושלים

כשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה, [הם הורקנוס ואריסטובלוס שהיו אחים ונלחמו זה בזה], והיה הורקנוס מבחוץ ואריסטובלוס מבפנים, בכל יום ויום היו משלשלים להם דינרים בקופה, ומעלים להם כבשים להקרבת תמידים.

היה שם בפנים זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יוונית [=רמיזות], לעז להם לאלו שבחוץ בחכמת יוונית, כל זמן שעסוקים בעבודה אין נמסרים בידכם,

למחר שלשלו להן דינרים בקופה, והעלו להן חזיר.

כיון שהגיע לחצי חומה, נעץ צפרניו בחומה, ונודעזה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה.

באותה שעה אמרו, ארור שיגדל חזיר, וארור שילמד בנו חכמת יוונית.

ועל אותה שעה, שנינו במשנתנו, מעשה שבא עומר מגגות צריפין, ושתי הלחם מבקעת עין סוכר.

< שכשהגיע זמן העומר, לא היו יודעים מהיכן יביאו שעורים לעומר מתבואה חדשה, [שהחריבו אותם חיילות כל סביבות ירושלים], והכריזו, כל מי שיודע היכן יש תבואה שיודיע.

בא חרש אחד, [כלומר אלם, ששומע ואינו מדבר], הניח יד אחת על הגג, ויד אחת על צריף, [=ביתן שאין לו גג אלא דפנותיו משופעות באלכסון עד שפוגעות זו בזו כזה: $\wedge$].

אמר מרדכי, שכוונת החרש למקום הנקרא גגות צריפין, או צריפין גגות, בדקו ומצאו שעורים בגגות צריפין.

< וכשהגיע זמן הבאת שתי הלחם, לא היו יודעים מהיכן יביאו חטים מתבואה חדשה, והכריזו, כל מי שיודע היכן יש תבואה שיודיע.

בא אותו איש חרש, הניח יד אחת על עינו, ויד אחת על סיכרא [=חור שבמזוזת הדלת שבו תוחבים הבריה לנעול].

אמר מרדכי, שכוונת החרש למקום הנקרא עין סוכר, או סוכר עין, בדקו ומצאו חטים בעין סוכר.

מחכמת מרדכי בהבנת הלשון

מבואר במסכת שקלים, שהמחויב להביא קן [=שני עופות], מביא מעות, ונותן אותן באחד משני השופרות שהיו מיועדים למעות הקינים, [במעות הניתנים באחד קונים תורים, ובמעות הניתנים בשני קונים בני יונה], ומקריבים את הקינים לשם הבעלים, ואותו אדם הממונה על השופרות הללו היה נקרא פתחיה, ואמרו שם, שפתחיה זה מרדכי, ולמה נקרא שמו פתחיה, כי היה פותח ומבין מלשון המביאים את קיניהם מה כוונתם, [וגם היה יודע בשבעים לשון].

ודוגמא לדבר זה, שהיה מבין מלשון המביאים מה כוונתם, **שפעם אחת באו שלוש נשים**, כל אחת הביאה קן, **אחת אמרה קן זו לזיבתי**, שניה אמרה **קן זו לימתי**, ושלישית אמרה **קן זו לעונתי**.

והשומעים היו סבורים, שכוונת הראשונה לזיבה ממש, [כלומר שמביאה קן שזבה מחויבת בו כשנטהרת מטומאתה]. **וכמו כן כוונת השניה**, [וקראה לזיבתה לשון ים, על שם ששופעת כים].

וכמו כן כוונת השלישית, [וקראה לחיובה עונתה, על שם שהגיע היום השמיני, שהוא עונתה להביא את קרבנה]. **ואם כן כל אחת מהן מחויבת בקן זיבה**, שבו גוזל אחד לחטאת וגוזל אחד לעולה.

אולם מרדכי אמר, שיתכן לפרש דבריהן באופן נוסף, והוא, שכולן הביאו קן נדבה, מחמת נדר שנדרו על הצלתן. שהראשונה היתה בכלל סכנה בשעת זובה, [ששפעה דם יותר מדאי וניצלה].

והשניה היתה בכלל סכנה כשהיתה בים. והשלישית היתה בכלל סכנה מחמת כאב עיניה.

ואם כן כל אחת מהן הביאה קן נדבה, ששני הגוזלים שבו הם עולות.

ובדקו ונמצא שבאמת היתה כוונתן כפי שאמר מרדכי.

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

תרומות והנצחות:

הורביץ. בנק פאגי (52). סניף 183. חשבון 654248

[פתרון לבעלי חשבונות מוגבלים](#)